فلسفه (۱)

محتوای ویژهٔ کتاب

- مفاهیم آموزشی
- پاسخ به تفکر، نمونه‌یابی و ...
- پاسخ به خودارزیابی‌ها
- ✪ موارد مهم و سؤال‌های امتحانی
- ارزشیابی مستمر همراه با پاسخ و بارم‌بندی
- جدول بودجه‌بندی
- آزمون‌های پایانی دی و خرداد همراه با پاسخ و بارم‌بندی

فایده‌های کتاب

حتماً دوست دارید یه روزی یه فیلسوف عالی، یه اقتصاددان خوش‌فکر یا یه وکیل فعال باشید، اما نگرانید که چطور می‌تونید این همه کتاب شبیه اما متفاوت رو بخونید؟ چطور می‌تونید که منطق فلسفی داشته باشید و غم اقتصاد جامعه رو نخورید و تاریخ و جغرافی رو توی سرتون فرو کنید. جوابش یه معلم همه فن حریفه به اسم دروس طلایی که حاضره همه جا بهتون کمک کنه. برای هر درسی یه درسنامهٔ خلاصه و کامل و حاضر و آماده داره و سؤالای منبع‌دار. حتی تا کنکور همراهتونه و توی ارزشیابی و آزمونای آخر درساش تست‌های منبع‌دار داره. اون حتی به جای شما هم مسائل رو بررسی و تحلیل کرده. می‌بینید حالا به جای نگرانی می‌تونید این خشتا رو دونه دونه صاف بچینید و به ثریا برسید.

فصل ۱: فلسفه و ابعاد آن

درس ۱: چیستی فلسفه

مفاهیم آموزشی

الف) چیستی فلسفه

مسئله‌هایی که همواره در پیرامون ما مطرح می‌شود:

۱- سؤالاتی که انسان در زندگی روزانهٔ خویش معمولاً با آنها روبه‌رو می شود و به حل آنها می‌پردازد.

۱) انسان چقدر به حفظ زمین اهمیت می‌دهد؟ ۲) آیا بشر در تخریب زمین مقصر است؟ ۳) با چه کسی دربارهٔ کارم مشورت کنم؟

۲- سؤالاتی خاص که گاهی انسان با آنها روبه‌رو می‌شود و می‌تواند انسان را ساعات طولانی به خود مشغول کند.

۱) عدالت چیست؟ ۲) چرا نظریه‌های علمی پیوسته تغییر می‌کند؟ ۳) مقصود ما از آزادی چیست؟ ۴) آیا انسان اختیار دارد یا مجبور است؟

ب) انسان و تفکر

۱- از ویژگی‌های انسان پرسشگری است.

۲- کودکان از سنین ابتدایی از حوادث پیرامون خود سؤال می‌کنند و کنجکاوی خود را با گفتن کلمهٔ «چرا» نشان می‌دهند.

۳- ✪ تفکر واسطهٔ رسیدن انسان از مجهولات به معلومات و از پرسش‌ها به پاسخ‌ها است.

۴- با قدرت تفکری که خداوند در وجود ما قرار داده است: ۱) پاسخ سؤال‌ها را می‌یابیم. ۲) امور روزانهٔ خود را سامان می‌دهیم.

۵- بدون تفکر کاری از انسان ساخته نیست.

۶- مراحل اندیشه‌ورزی و تفکر در انسان: روبه‌رو شدن با مسئله ← طرح سؤال ← تفکر در اندوخته‌ها ← رسیدن به پاسخ

ج) دو مرتبه از تفکر

۱- مراتب تفکر:
- ۱) تفکر غیرفلسفی که در آن انسان: ۱- با سؤال‌های معمولی و روزانه روبه‌رو می‌شود. ۲- به دنبال پاسخ آنها است.
- ۲) تفکر فلسفی که لازمهٔ آن مراحلی است:
  - ۱- عبور انسان از مرحلهٔ تفکر غیرفلسفی
  - ۲- با جدیت و پیوسته به سؤال‌های خاص پرداختن
  - ۳- به دنبال پاسخ آنها برآمدن

۲- مراحل تفکر فلسفی: روبه‌رو شدن با مجهول‌ها و مسئله‌های فلسفی ← طرح پرسش‌های فلسفی ← رجوع به معلومات و تفکر در اندوخته‌ها و انتخاب معلومات مناسب با سؤال ← رسیدن به دریافت فلسفی و تحقق شناخت و معرفت

@KonkurVIPBook

۳- مراتب فطرت در نظر ملاصدرا

۱) فطرت اول: ۱- مشغول بودن به امور عادی زندگی، ۲- تفکر کردن دربارهٔ این امور

۲) فطرت ثانی یا (فطرت دوم): ۱- ورود به پرسش‌های اساسی، ۲- تفکر دربارهٔ این پرسش‌های اساسی

- در نظر ملاصدرا
  ۱- ماندن در فطرت اول شایسته انسان نیست.
  ۲- انسان‌ها باید بکوشند از فطرت اول عبور کنند.
  ۳- از طریق عبور از فطرت اول انسان به فطرت ثانی که مرحله‌ای برتر و عالی‌تر است، می‌رسد.

د) دانش فلسفه

۱- با دقت در سؤال‌هال خاص درمی‌یابیم
  ۱) این قبیل سؤال‌ها مربوط به موضوعات اساسی و بنیادی است.
  ۲) بدون داشتن پاسخ درست و قانع‌کننده برای این سؤال‌ها، تصمیم‌گیری انسان به‌نتیجه و سرانجام روشنی نخواهد رسید.

۲- ظهور فلسفه:

۱) ✪ تلاش‌های بشر برای دستیابی به پاسخ قانونمند برای سؤال‌های مربوط به موضوعات اساسی و بنیادین، موجب ظهور دانشی به نام «فلسفه» شده است. ۲) دانش فلسفه عهده‌دار بررسی قانونمند این قبیل سؤال‌ها است. ۳) از روزهای آغازین حیات فکری انسان، افراد اهمیت این پرسش‌ها را دریافته بودند و با دقت و تأمل فراوان در پی دستیابی به پاسخ صحیح بودند.

ه) واژه فلسفه

۱- ✪ لفظ فلسفه

۱) ریشه یونانی دارد.

۲) عربی شده کلمهٔ «فیلوسوفیا» است.

۳) فیلوسوفیا مرکب از دو کلمه است: فیلو (دوستداری) + سوفیا (دانایی) ⟸ دوستداری دانایی

۲- سیر تاریخی معنای واژه فلسفه
  ۱) فلسفه در گذشته اختصاص به یک دانش خاص نداشت و همهٔ دانش‌ها را شامل می‌شد.
  ۲) سقراط فیلسوف بزرگ یونانی این واژه را بر سر زبان‌ها انداخت و عمومی کرد.
  ۳) در زمان سقراط و قبل از او دانشمندان خود را «سوفیست» به معنی دانشمند می‌خواندند.

۳- شیوه سوفیست‌ها

۱) سوفیست‌ها بیشتر به تعلیم سخنوری و وکالت اشتغال داشتند. ۲) دغدغه برخی از سوفیست‌ها بیان واقع و دفاع از حقیقت نبود. ۳) این گروه پیروزی بر رقیب را مهم‌ترین هدف می‌دانستند. ۴) ✪ در استدلال‌های خود بیشتر از مغالطه (استدلالی که به ظاهر درست به نظر می‌رسد، امّا در واقع غلط است) کمک می‌گرفتند.

۴- پیامدهای شیوهٔ سوفیست‌ها
  ۱) سبب شد برای حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری قائل نباشند.
  ۲) می‌گفتند هر کس هر چه خودش می‌فهمد همان حقیقت و واقعیت است.

۵- تغییر مفهوم واژهٔ سوفیست
  ۱) کلمه سوفیست (به معنی دانشمند) مفهوم اصلی خود را از دست داد.
  ۲) کلمه سوفیست مفهوم مغالطه کار به خود گرفت.
  ۳) کلمه «سفسطه» در زبان عربی از لفظ سوفیست گرفته شده معنای مغالطه‌کاری پیدا کرد.

۶- دلایل سقراط برای عدم تمایل او به اینکه او را سوفیست بخوانند
  ۱) به سبب تواضع و فروتنی در برابر دانایی و علم
  ۲) شاید به خاطر هم‌ردیف نشدن با سوفیست‌ها

۷- واژهٔ فلسفه به عنوان دانشی خاص
  ۱) سقراط خود را فیلوسوفوس (فیلسوف) یعنی دوستدار دانش نامید.
  ۲) کلمهٔ فیلسوف رفته‌رفته به مفهوم دانشمند ارتقا پیدا کرد.
  ۳) کلمه فلسفه نیز مترادف با دانش شد.
  ۴) به تدریج کلمه فلسفه فقط برای دانش خاص به‌کار برده شد.

۸- تغییرات کلمهٔ فلسفه

فلسفه به معنای دوستداری دانایی ◀ فلسفه به معنای مطلق دانش ◀ فلسفه به معنای دانش خاص

و) ویژگی‌های فلسفه

۱- هر دانشی از دوجهت با سایر دانش‌ها متمایز است: ۱) موضوع، ۲) روش

۲- هر علمی دربارهٔ موضوع خاصی از موضوعات جهان و زندگی انسان‌ها بحث می‌کند، مانند: ۱) ریاضیات دربارهٔ مقدار و کمیت، ۲) شیمی دربارهٔ ساختمان مواد و ترکیب میان آنها، ۳) اخلاق دربارهٔ چگونگی کسب فضیلت‌ها و دوری از بدی‌ها

@KonkurVIPBook

۳- موضوع فلسفه:
۱) فلسفه دربارهٔ یک موجود خاص بحث نمی‌کند.
۲) فلسفه به بررسی می‌پردازد:
۱- اصل وجود
۲- حقیقت جهان
۳- طبیعت
۴- انسان
۳) فلسفه دربارهٔ ویژگی‌هایی از موجود صحبت می‌کند که مربوط به هستی و موجودیت آنها است.
۴) به دلیل مطالب بالا مباحث فلسفی پایه و اساس مباحث سایر علوم به شمار می‌آیند.

۴- روش سایر علوم: در علومی مانند فیزیک، شیمی، اقتصاد و ... از روش‌های تجربی استفاده می‌کنیم.

در روش تجربی:
۱) از حواس یا آزمایش استفاده می‌شود.
۲) در این روش از ابزاری مانند میکروسکوپ و تلسکوپ کمک گرفته می‌شود.

۵- روش فلسفه:
۱) نمی‌توان از حواس یا آزمایش بهره برد.
۲) نمی‌توان از ابزاری مانند میکروسکوپ و تلسکوپ کمک گرفت.
۳) در این موارد فقط می‌توان به توانایی عقل و استدلال‌های عقلی تکیه کرد و با تفکر، تعقل، تجزیه و تحلیل دانسته‌ها به حل مسئله و کشف مجهول نزدیک شد.

۶- شباهت فلسفه و ریاضی:
۱) مسائل فلسفی از جهت روش، مانند مسائل ریاضی هستند.
۲) در حل مسائل فلسفی و مسائل ریاضی استفاده از حواس و ابزار به حل مسئله کمک نمی‌کند.
۳) فقط با عملیات فکری و استدلالی باید به جواب مسئله‌ها دست یافت.

سؤال متن ۲

آیا اصولاً نوع بشر در تخریب زمین مقصر است؟ بله
مگر انسان چه خصوصیتی دارد که چنین می‌کند؟ خصوصیاتی مانند ناآگاهی، جهل، نداشتن آینده‌نگری و ... می‌تواند منجر به تخریب زمین شود.
نظر شما دراین‌باره چیست؟ حفاظت از محیط زیست برای حفظ حیات خویش و نسل‌های آینده از امور ضروری زندگی انسان است؛ ولی به دلایلی مانند جهل، غفلت و ... انسان به تخریب محیط زیست خود می‌پردازد.
اما واقعاً ریشهٔ این تناقض در کجاست؟ در جهل و تعارض میان اندیشه و رفتار انسان
آیا انسان‌ها با آن چیزی که دوست دارند، دشمنی می‌ورزند و از آن فرار می‌کنند؟ معمولاً خیر، انسان‌ها معمولاً با چیزی که دوست دارند دشمنی نمی‌ورزند؛ ولی گاهی در موقعیت‌های مختلف دیده شده که چنین رفتارهایی از انسان سر زده است.
آیا شما می‌توانید به این سؤال‌ها پاسخ قانع‌کننده بدهید؟ تا حدودی

سؤال متن ۳

راستی، آیا جریان علم مبتنی بر احتمالات پیش می‌رود؟ با افزایش و انباشت داده‌ها و اطلاعات به پیشرفت علمی دست می‌یابیم و از طرفی پیشرفت‌های علمی مبتنی بر آزمون و خطا می‌باشد؛ پس می‌توان گفت جریان علم مبتنی بر احتمالات است.
پس حقیقت چگونه به‌دست می‌آید؟ با ابزارهایی که انسان (مانند عقل، حس، شهود) در اختیار دارد.
نظر شما در این‌باره چیست؟ آیا خودتان هم قبلاً در این مسائل اندیشیده‌اید؟ با تفکر و تلاش‌های علمی و استفاده از ابزارهای شناختی (عقل،حس، شهود) می‌توان به حقیقت رسید. ـ بله
این قبیل سؤال‌ها در کدام علم باید بررسی شوند؟ فلسفه علم

مقایسه ۴

۱- آیا میان این ...؟ بله؛ این نوع سؤالات زمینه‌ساز تفکر فلسفی هستند.
۲- به نظر شما ...؟ آغاز و انجام جهان چگونه است؟حقیقت انسان چیست؟ سعادت در گرو چیست؟
۳- آیا سؤال‌های مهم‌تر ...؟ آیا انسان دارای ارادهٔ آزاد و اختیار است؟ برای دستیابی به شناخت از چه روشی باید استفاده کرد؟ آیا جهان آفریننده‌ای دارد؟ آفرینندهٔ جهان چه ویژگی‌هایی دارد؟

خودارزیابی ۵

ملاصدرا، فیلسوف بزرگ ... .
۱- چه شباهت‌هایی میان این دو بیان وجود دارد؟ موضوع هر دو بیان یکی است؛ امّا شیوهٔ بیان آن متفاوت است. ملاصدرا به شیوهٔ فلاسفه به این مطلب پرداخته؛ ولی اقبال آن را در قالب شاعرانه مطرح کرده است.
۲- روحیهٔ خود را نزدیک به کدام‌یک می‌یابید؟ «واقف»؟ «سائر»؟ «ساحل افتاده»؟ «موج زخود رفته»؟ سائر ـ موج زخود رفته

@KetabVIPBook

تفکیک ۹

قبل از پرداختن ...؟

ردیف	سؤال‌ها	الف	ب
۱	دلیل پیدایش انقلاب صنعتی در اروپا چه بود؟	-	تاریخی
۲	آیا تنها جهان موجود، همین جهان مادی و طبیعی است؟	فلسفی	-
۳	خداوند چند رکعت نماز را بر ما واجب کرده است؟	-	دینی
۴	دلیل حملهٔ اسکندر مقدونی به ایران چه بود؟	-	تاریخی
۵	آیا هر چیزی دارای علّت است؟	فلسفی	-
۶	آیا زیبایی وجود دارد یا ساختهٔ ذهن ماست؟	فلسفی	-
۷	پیرشدن سلول‌ها اثر کدام عامل شیمیایی است؟	-	شیمی
۸	آیا پدیده‌ها می‌توانند به اختیار خود موجود شوند؟	فلسفی	-

تفکر ۱۰

به این مسئله‌ها ...:

۱- مجموعهٔ زوایای مثلث چند درجه است؟ روش استدلال عقلی و قیاس

۲- چرا هوا معمولاً در زمستان سرد می‌شود؟ روش تجربه

۳- چرا در اکثر کشورها طلاق افزایش یافته است؟ روش تجربه

۴- آیا هر حیاتی پایانی دارد؟ روش استدلال عقلی و قیاس

۵- آیا جهان ابتدا و انتها دارد؟ روش استدلال عقلی و قیاس

به‌کار بندیم ۱۱

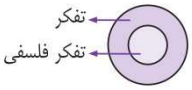
۱- کدام‌یک از ...؟ گزینه ب (البته گزینه ب در این سؤال نسبت به الف درست‌تر به نظر می‌رسد و باید توجه داشت هر نظری را باید با معیارهای منطقی و عقلانی بررسی کرد نه صرفاً با نظر خویشتن)

۲- برای درست فکر کردن ...؟ الف) آگاهی از مجهولات و ندانسته‌های خود ب) داشتن معیار برای پذیرش پاسخ ج) جست‌وجوی پاسخ برای سؤالات د) ارائه استدلال صحیح

۳- نکات اساسی مربوط ... .

عنوان	نکات اساسی
۱- چیستی فلسفه	خودنمایی گاه و بیگاه سؤال‌های خاص در میان اندیشه و افکار روزانه
۲- انسان و تفکر	تفکر واسطهٔ رسیدن انسان از مجهولات به معلومات (از پرسش به پاسخ) روبه‌رو شدن با مسئله ← طرح سؤال ← تفکر در اندوخته‌ها ← رسیدن به پاسخ
۳- دومرتبه از تفکر	تفکر غیرفلسفی: روبه‌رویی با سؤال‌های روزانه و معمولی و به دنبال پاسخ آنها بودن تفکر فلسفی: روبه‌رویی با مجهولات و مسئله‌های فلسفی ← طرح پرسش فلسفی ← رجوع به معلومات و تفکر در اندوخته‌ها ←رسیدن به دریافت فلسفی و تحقق شناخت و معرفت
۴- دانش فلسفه	تلاش بشر برای دستیابی به پاسخ قانونمند به سؤال‌های بنیادی
۵- واژه فلسفه	ریشه واژه فلسفه و تغییرات آن فلسفه = فیلوسوفیا (دوستداری دانایی) ← فلسفه به معنای مطلق دانش ← فلسفه به معنای دانش خاص (بررسی اصل وجود)
۶- ویژگی‌های فلسفه	تفاوت علوم گوناگون در دو جهت موضوع و روش است. موضوع فلسفه: فلسفه به بررسی اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان می‌پردازد. - روش فلسفه: استفاده از روش عقلی و قیاس است.

۴- ✪ اگر بخواهیم رابطهٔ ...؟ (رابطهٔ عموم و خصوص مطلق)



۵- ✪ در میان عبارت‌های ... .

الف) نادرست **ب)** درست **ج)** درست **د)** درست **هـ)** نادرست

۶- فلسفه، از چه جهت ...؟ فلسفه و ریاضیات از جهت موضوع با هم اختلاف دارند؛ ولی از جهت روش مشترک هستند که استفادهٔ از حواس و ابزار به حل مسائل آنها کمک نمی‌کند و فقط با عملیات فکری و استدلالی باید به جواب مسئله‌ها دست یافت.